

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΤΣΑΡΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»

ΒΙΟΣ καί ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ
τῆς Ρωσικῆς
Τσαρικῆς οἰκογενείας

Ἔκδοσις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
Σπартάκου 6, Συκιές
56626 Θεσσαλονίκη
Τηλ. (031) 212659. Φάξ 207340

Ὁ μαρτυρήσας Τσάρος Νικόλαος ὁ Β΄

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΤΣΑΡΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

*«Τόν Τσάρο ὁ ὁποῖος θά μέ δοξάσῃ
θά τόν δοξάσῃ ὁ Θεός»
(Ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ)*

«Ὁ Τσάρος μας εἶναι ἄνθρωπος δίκαιος καί εὐσεβής», ἔγραψε τό 1905 ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης, γιά τόν τσάρο Νικόλαο τόν Β΄. «Ὁ Θεός τοῦ ἔστειλε τόν βαρῦ σταυρό τοῦ μαρτυρίου σάν σέ ἀγαπητό καί ἐκλεκτό του τέκνο».

Ὁ Τσάρος καί μάρτυρας Νικόλαος ὁ Β΄ γεννήθηκε στίς 19 Μαΐου τοῦ 1868, τήν ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ Δικαίου Ἰώβ τοῦ πολυάθλου, κοντά στήν Ἁγία Πετρούπολη στό Βασιλικό Χωριό. Ὁταν τελείωσε ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τῆς Βαπτίσεώς του καί ἡ χορωδία ἄρχισε νά ψάλλει τόν εὐχαριστήριο ὕμνο, ταυτόχρονα ἤχησαν χαρμόсуна οἱ καμπάνες ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν, καί ρίχτηκε μία χαιρετιστήρια βολή. Ἀκολουθῶς τελέστηκε ἡ Θεία Λειτουργία καί τό νεοφώτιστο βρέφος μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Ἦδη ἀπό τά παιδικά του χρόνια ὁ μέγας Δούκας ἔλαβε ἓνα ἐξαιρετικό χάρισμα ἀπό τόν Θεό,

τήν ἔμφυτη εὐγένεια. Οἱ συγγενεῖς του ἔλεγαν, «*ἡ ψυχούλα τοῦ Νικολάου εἶναι καθαρὴ σάν κρύσταλλο καὶ ἀγαπᾷ θερμὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους*». Τὸν συγκινοῦσε βαθειὰ κάθε ἀνθρώπινη θλίψη καὶ ὁποιαδήποτε ἀνάγκη. Ἀπὸ τὴν παιδική του ἡλικία ὁ Νικόλαος διακρινόταν γιὰ τὴν μεγάλη του εὐσέβεια. Μὲ προσευχὴ ἄρχιζε καὶ τελείωνε κάθε ἡμέρα του. Ὁ Νικόλαος γνώριζε καλά ὅλες τὶς ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἄρεσε πολὺ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τελέσεώς των νὰ ἀνάβει κεριὰ μπροστὰ στὶς ἅγιες εἰκόνες. Τοῦ ἄρεσε ἐπίσης νὰ ψάλλει στὴν Ἐκκλησία μαζί μὲ τὴν χορωδία.

Ὁ Νικόλαος κατὰ τὴν ἐπιθυμία τοῦ πατέρα του μεγάλωνε σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη ρωσική παράδοση. Τὸ παιδί περνοῦσε πολλές ὥρες μελετώντας. Οἱ καθηγητές του ἀποροῦσαν γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ του μνήμη καὶ τὶς ἱκανότητές του. Ὁ μέλλον τσάρος τελείωσε μὲ ἐπιτυχία ἀνώτατες οἰκονομικές, νομικές καὶ στρατιωτικές σπουδές μὲ τὴν καθοδήγηση σπουδαίων καθηγητῶν καὶ ὑπηρέτησε στό πεζικό, τὸ ἵππικό, τὸ πυροβολικό καὶ τὸ ναυτικό.

Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1891 σέ πολλές περιοχές τῆς Ρωσίας ξέσπασε μεγάλη πείνα. Ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Γ' ὄρισε τὸν γιό του ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν βοήθεια πρὸς τοὺς πεινασμένους. Ὁ μέλλον τσάρος μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια εἶδε τὰ βάσανα τοῦ λαοῦ του καὶ ἐργάστηκε ἀκούραστα γιὰ τὴν ἀνακούφισή του.

Μία φοβερὴ δοκιμασία πέρασε ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τὸ φθινόπωρο τοῦ 1888, ὅταν κοντά

στό Χάρκουβο τὸ τραῖνο τοῦ τσάρου ὑπέστη μεγάλη καταστροφή. Τὰ βαγόνια ἐκτροχιάστηκαν καὶ ἔπεσαν κάτω ἀπὸ τὸ ἀνάχωμα. Τότε ὁ Θεὸς ἔσωσε τὴν ζωὴ τοῦ τσάρου Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' καὶ ὅλης τῆς οἰκογένειάς του, μὲ τρόπο θαυμαστό.

Μία ἄλλη δοκιμασία ἦλθε τὸ 1891, ὅταν ὁ τσάρεβιτς ταξίδευε στὶς χῶρες τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς. Στὴν Ἰαπωνία ἔγινε ἀπόπειρα δολοφονίας ἐναντίον του. Ὁ Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς παραλίγο νὰ δολοφονηθεῖ ἀπὸ ἓναν φανατικό, ὁ ὁποῖος προσπάθησε νὰ τὸν χτυπήσει μὲ σπαθὶ ἀλλὰ ὁ Ἕλληνας πρίγκηπας Γεώργιος μὲ τὸ μπαστούνι του ἀπὸ μπαμποῦ ἔριξε κάτω τὸν ἐπιδοξο δολοφόνο, καὶ πάλι σώθηκε...

Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1894 πεθαίνει ὁ αὐτοκράτορας Ἀλέξανδρος ὁ Γ'. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀσθένειας τοῦ πατέρα του ὁ τσάρεβιτς ἦταν στό πλευρό του. «*Σάν πιστός γιός καὶ πρῶτος ἀφοσιωμένος ὑπηρέτης τοῦ πατέρα του*, ἔγραφε ὁ Νικόλαος ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες, *πρέπει νὰ εἶμαι παντοῦ μαζί του*».

Λίγο πρὶν πεθάνει ὁ αὐτοκράτορας, ἔφτασε στὴν Ρωσία ἡ μέλλουσα σύζυγος τοῦ Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς, ἡ πριγκήπισσα Ἀλίσα Γκέσεν. Τὴν κατήχησε καὶ τὴν ἔχρισε Ὁρθόδοξη Χριστιανὴ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης. Ἡ Ἀλίσα πῆρε τὸ ὄνομα Ἀλεξάνδρα πρὸς τιμὴν τῆς Ἁγίας Βασιλίσσας καὶ μάρτυρος. Ἡ Ἀλεξάνδρα Θεοδώροβνα ἀσπάζεται τὴν Ὁρθοδοξία καὶ ἡ ψυχὴ της ἀφοσιώθηκε σ' αὐτὴν βαθειὰ καὶ εἰλι-

κρινά. «Ὁ λαός σου λαός μου καὶ ὁ Θεός σου Θεός μου» (Ρούθ 1, 16), ἔλεγε αὐτή.

Σέ ὅλη του τήν ζωή ὁ Τσάρεβιτς φύλαγε στήν καρδιά του τίς ἐντολές πού τοῦ ἔδωσε ὁ πατέρας του λίγο πρὶν πεθάνει. «Ἐσύ θά παραλάβεις τό βαρὺ φορτίο τῆς ἐξουσίας πού τό εἶχα ἐγώ στήν πλάτη μου καί θά τό σηκώσεις μέχρι τόν τάφο, ὅπως τό σήκωσα ἐγώ καί ὅλοι οἱ πρόγονοί μας. Ἐγώ σοῦ παραδίδω τήν βασιλεία, πού μοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός. Τήν παρέλαβα δεκατρία χρόνια πρὶν, ἀπό τόν ἐτοιμοθάνατο πατέρα μου... Ἐκείνη τήν τραγική ἡμέρα τέθηκε τό ζήτημα πῶς δρόμο νά ἀκολουθήσω. Αὐτόν στόν ὁποῖο μέ ὠθοῦσε ἡ λεγόμενη **“προοδευτική κοινωνία”** ἐπηρεασμένη ἀπό τίς φιλελεύθερες ἰδέες τῆς δύσης ἢ αὐτόν πού ὑπαγόρευαν οἱ δικές μου πεποιθήσεις, δηλαδή τό ὑπέρτατο καί ἱερό καθῆκον ἑνός βασιλιᾶ καί ἡ προσωπική μου συνείδηση. Ἐγώ ἐπέλεξα τό δεύτερο. Οἱ φιλελεύθεροι ἔλεγαν ὅτι αὐτός ὁ δρόμος δέν εἶναι προοδευτικός. Ἀλλά ἐμένα μέ ἐνδιέφερε τό καλό τοῦ λαοῦ μου καί τό καλό τῆς Ρωσσίας. Ἐγώ ἐπεδίωξα νά ἔχει ἡ Ρωσσία τήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική εἰρήνη γιά νά μπορεῖ τό κράτος νά ἀναπτύσσεται, νά ἐνισχύεται, νά πλουτίζει καί νά εὐημερεῖ ἐλεύθερα καί ἡσυχά. Ἡ μοναρχία διαμόρφωσε τό ἱστορικό πρόσωπο τῆς Ρωσσίας. Ἄν θά πέσει ἡ μοναρχία, ὁ Θεός νά φυλάξει, τότε μαζί της θά πέσει καί ἡ Ρωσσία. Μέ τήν πτώση τῆς πατροπαράδοτης ρωσικῆς ἐξουσίας θά ἀρχίσει ἐποχή ἐπαναστάσεων καί ἐμφυλίων πολέμων, πού δέν θά ἔχει τέλος. Σοῦ δίνω

τήν ἐντολή νά ἀγαπᾷς κάθε τί πού συντελεῖ στό καλό καί τήν ἀξιοπρέπεια τῆς Ρωσσίας. Φύλαγε τήν μοναρχία, ἀλλά ταυτόχρονα μὴ ξεχνᾷς ὅτι φέρεις ἀκέραια τήν εὐθύνη γιά τήν ζωὴ τῶν ὑπηκόων σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστη στόν Θεό καί ἡ προσήλωση στή βασιλική σου καθήκοντα ἄς εἶναι θεμέλιο τῆς ζωῆς σου... Στήν ἐξωτερική πολιτική διαφύλαξε τήν ἀνεξαρτησία. Νά θυμᾶσαι πάντοτε ὅτι ἡ Ρωσσία δέν ἔχει φίλους. Τήν φοβοῦνται γιατί εἶναι τεράστια. Νά ἀποφεύγεις τοὺς πολέμους. Στήν ἐσωτερική πολιτική, πρῶτα ἀπ’ ὅλα προστάτευε τήν Ἐκκλησία. Αὐτή πολλές φορές ἔσωσε τήν Ρωσσία σέ κρίσιμες στιγμές. Στερῶσε τήν οἰκογένεια, γιατί αὐτή εἶναι τό θεμέλιο τοῦ κράτους».

Τήν ἡμέρα πού πέθανε ὁ πατέρας του, ὁ Νικόλαϊ Ἀλεξάνδροβιτς, νιώθοντας βαθιά θλίψη, εἶπε, ὅτι δέν ἐπιθυμοῦσε τό βασιλικό στέμμα ἀλλά πῶς τό δέχεται μόνον ἐπειδὴ φοβᾶται μήπως περιφρονεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί τοῦ πατέρα του. Ἐπίσης, ὅτι στηρίζει τίς ἐλπίδες του στόν Κύριο καί Θεό καί ὄχι στίς ἀσθενικές του δυνάμεις.

Ὁ αὐτοκράτορας Νικόλαος Β΄ ἀνέβηκε στόν θρόνο τόν Νοέμβριο τοῦ 1894. «Αὐτὴ τῆ στιγμή, πού νιώθουμε βαθιά θλίψη ἀλλά πού ταυτόχρονα εἶναι καί ἡ ἐπίσημη στιγμή τῆς ἐνθρονίσεώς μας, εἶπε ὁ τσάρος, δίνω ὄρκο ἐνώπιον Θεοῦ νά ἔχω πάντα μοναδικό μου σκοπὸ τήν εἰρηνική πρόοδο, τήν ἰσχύ καί τήν δόξα τῆς ἀγαπημένης μας Ρωσσίας καί τήν φροντίδα γιά τό καλό ὅλων τῶν πιστῶν ὑπηκόων μας».

Δέν φοβήθηκε ὁ τσάρος νά δείξει μπροστά στά μάτια τῆς ὀλιγόπιστης Εὐρώπης ὅτι εἶναι ἄνθρωπος πιστός. Πρὶν ἀνέβει στὸν θρόνο καθάρισε τὴ συνείδησή του μέ τὴν μετάνοια καὶ ἐνώθηκε μέ τὸν Χριστό, μέ τὴν συμμετοχὴ του στά Ἄχραντα Μυστήρια.

Τὴν ἔναρξη τῆς διακυβέρνησής του ὁ τσάρος τὴν σφράγισε μέ ἔργα ἀγάπης καὶ ἐλεημοσύνης. Ἀνακούφισε τοὺς φυλακισμένους καὶ χάρισε πολλά χρέη, ἐνῶ παρέσχε σημαντικὴ βοήθεια σέ ἐπιστήμονες, συγγραφεῖς καὶ φοιτητές.

Ἐπί τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας Νικόλαος Β΄, στέφτηκε στίς 27 Μαΐου 1896 στήν Μόσχα, στὸν Καθεδρικό Ναό τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στό Κρεμλίνο. Ὁ τότε Μητροπολίτης Μόσχας Σέργιος τοῦ ἀνέφερε: «...δέν ὑπάρχει ἐδῶ στήν γῆ τίποτε μεγαλύτερο καὶ δυσκολότερο ἀπὸ τὴν τσαρική ἐξουσία, δέν ὑπάρχει βαρύτερος ζυγὸς ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς τσαρικῆς διακονίας. Διὰ μέσου τοῦ ὄρατοῦ αὐτοῦ χρίσματος ἄς σέ φωτίσει ἡ ἄνωθεν δύναμη...Καὶ νά κατευθύνει τίς ἐνέργειές σου πρὸς τὸ καλὸ τῶν πιστῶν ὑπηκόων σου».

Ἐπί τοῦ αὐτοκράτορος ἀνέγνωσε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, μετὰ φόρεσε τὴν πορφύρα καὶ ἔβαλε πάνω στό κεφάλι του τὸ βασιλικὸ στέμμα, πῆρε στά χέρια του τὸ σκῆπτρο καὶ τὸν κόσμο. Ἡ χορωδία ἔψαλε δυνατὰ τὸ «Σέ ὑμνοῦμεν...» καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Νικόλαος Β΄ χρίστηκε αὐτοκράτορας...

Τὸ ἑορταστικὸ πνεῦμα τῶν ἡμερῶν τῆς στέψεως τοῦ νέου βασιλιά τὸ σκοτείνιασε ἡ τραγωδία

στό πεδίο Χωδίνσκοε. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν περὶ τοῦ μισοῦ ἑκατομμύριο ἄνθρωποι καὶ ὅταν ἄρχισαν νά μοιράζονται τὰ δῶρα ἀπὸ τὸν πολὺ συνωστισμό περισσότεροι ἀπὸ χίλιοι ἄνθρωποι ἔχασαν τὴν ζωὴ τους. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ βασιλιάς καὶ ἡ βασίλισσα πῆγαν στήν κηδεῖα καὶ πρόσφεραν βοήθεια στίς οἰκογένειες τῶν σκοτωμένων.

Ἐπί τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας Νικόλαος Β΄ εἶχε μεγάλη ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ πίστευε ὅτι καὶ στήν πολιτικὴ πρέπει νά ἐφαρμόζονται οἱ ἐντολές τοῦ Χριστοῦ. Ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ρωσσίας ἦταν ἐμπνευστὴς τῆς πρώτης διεθνούς διάσκεψης γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τῶν πολέμων ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε τὸ 1899 στήν πρωτεύουσα τῆς Ὁλλανδίας. Αὐτὸς ἦταν ὁ πρῶτος μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων ὁ ὁποῖος ἄρχισε νά ἀγωνίζεται γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς εἰρήνης στὸν κόσμο καὶ πραγματικά ἔγινε ἕνας εἰρηνοποιὸς τσάρος.

Ἐπί τοῦ αὐτοκράτορος τόσο στήν διοίκηση ὅσο καὶ στήν καθημερινή του ζωὴ κρατοῦσε τίς παραδοσιακὲς ὀρθόδοξες ρωσικὲς ἀρχές. Γνώριζε καλά τὴν ρωσικὴ ἱστορία καὶ λογοτεχνία, ἦταν γνώστης τῆς ρωσικῆς γλώσσας καὶ δέν τοῦ ἄρεσε ἡ χρησιμοποίηση ξένων λέξεων στήν γλῶσσα. «Ἡ ρωσικὴ γλῶσσα εἶναι τόσο πλούσια ὥστε μπορούμε νά ποῦμε πὼς σέ κάθε περίπτωσι εἶναι δυνατὴ ἡ ἀντικατάστασι κάθε ξένης φράσεως μέ μία ρωσικὴ...».

Ἦταν ἀδύνατο γιὰ τὸν τσάρο νά κάνει κακὸ σέ κάποιον. Σέ ὅλην τὴν διάρκεια τῆς βασιλείας του δέν ὑπέγραψε οὔτε μία θανατικὴ καταδίκη.

Δέν ἀπέρριψε οὔτε μία αἴτηση χάριτος ἀπό ὅσες τοῦ ὑπεβλήθησαν καί πάντα ἐπέβλεπε τήν πραγματοποίησή της.

Τό βλέμμα τοῦ τσάρου ἦταν ἐξαιρετικά ειλικρινές καί τά μάτια του ἔλαμπαν ἀπό ἀνυπόκριτη καλοσύνη. Μία μέρα ὁ τσάρος ἐπισκέφτηκε τό καταδρομικό Ροῦρικ, ὅπου ὑπῆρχε καί κάποιοις ἐπαναστάτης, εἶχε ὀρκιστεῖ νά τόν σκοτώσει. Ὁ ναύτης αὐτός δέν μπόρεσε νά πραγματοποιήσει τόν ὄρκο του. «*Δέν μπόρεσα νά τό κάνω, ἐξήγησε, τά μάτια του μέ κοίταζαν μέ τόση πραότητα καί τρυφερότητα.*

Ὁ τσάρος ἦταν ἀφιλοκερδής ἄνθρωπος. «*Τά ροῦχα του ἐπιδιορθώνονται πολλές φορές, λέει ὁ ὑπηρέτης τοῦ τσάρου. Δέν τοῦ ἄρεσε νά σπαταλᾷ τά χρήματά του καί δέν ἀγαποῦσε τήν πολυτέλεια. Φοροῦσε κοστουμία, τά ὁποῖα εἶχε ἀγοράσει ἀκόμη πρὶν ἀπό τόν γάμο του.*» Μετά τήν δολοφονία τῆς τσαρικήσ οἰκογενείας στήν πόλη Αἰκατερινμπούργκ βρέθηκε τό παντελόνι τῆς στρατιωτικῆς στολῆς τοῦ τσάρου. Αὐτό εἶχε μπαλώματα πού ἀνέφεραν, «*παρασκευάστηκε στίς 4.8.1900, ἐπιδιορθώθηκε στίς 8.10.1916.*» Ἡ καλοσύνη τοῦ τσάρου δέν ἦταν ἐπιφανειακή καί δέν λιγόστευε ἀπό τίς ἀμέτρητες ἀπογοητεύσεις. Ἀπλόχερα βοηθοῦσε ὅσους εἶχαν ἀνάγκη ἀπό δικά του χρήματα χωρίς νά ὑπολογίζει τό ποσόν πού τοῦ ζητοῦσαν. Τέσσερα ἑκατομμύρια ρούβλια ἀπό τά χρήματα του, πού φυλάγονταν στήν τράπεζα τοῦ Λονδίνου ἀπό τήν ἐποχή τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξάνδρου τοῦ Β', ὁ Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς

τά χάρισε σέ νοσοκομεῖα καί ἄλλα φιλανθρωπικά ἰδρύματα. «*Παρ' ὀλίγον νά μοίραζε ὅλα ὅσα εἶχε*», ἔλεγε ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, δικαιολογώντας ἔτσι τήν ἐπιθυμία του νά ἀποχωρήσει ἀπό τήν θέση αὐτή.

Οἱ χριστιανικές ἀρετές του ὡς ἡγεμόνα, ἡ πραότητα καί ἡ ἀγαθότητά του δέν γίνονταν κατανοητές ἀπό πολλούς. Μερικοί τίς ἔβλεπαν σάν ἀδυναμία τοῦ χαρακτήρα του. Ὅμως χάρις σ' αὐτές τίς πνευματικές καί ἠθικές του ἱκανότητες εἶχε ὁ τσάρος τεράστια ψυχική δύναμη ἀπαραίτητη γιά κάθε ἡγεμόνα χρισμένο ἀπό τόν Θεό γιά νά ἐκτελεῖ τό καθῆκον του. «*Γιά τόν Ρῶσσο αὐτοκράτορα λένε, ὅτι εἶναι ἀνοικτός σέ ὁποιοσδήποτε προκλήσεις,*» ἔγραψε ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλίας Λουμπέ, αὐτό εἶναι μεγάλο λάθος. Ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ρωσσίας μόνος του συλλαμβάνει τίς ιδέες του καί τίς πραγματοποιεῖ μέ σταθερότητα καί πολλή ἐπιμονή».

Τήν ἐποχή τοῦ δύσκολου πολέμου μεταξύ Ρωσσίας καί Ἰαπωνίας πού ἄρχισε τό 1904, ὁ τσάρος ἔλεγε, «*ποτέ μου δέν θά ὑπογράψω μιά ἐπονείδιστη συνθήκη εἰρήνης πού δέν ἀρμόζει στήν μεγάλη Ρωσσία.*» Ἡ ρωσική ἀντιπροσωπεία στίς διαπραγματεύσεις εἰρήνης μεταξύ Ρωσσίας καί Ἰαπωνίας ἐκτελοῦσε τίς διαταγές του: «*καμμία πολεμική ἀποζημίωση, οὔτε ἓνα μέτρο τοῦ ρωσικοῦ ἐδάφους.*» Παρ' ὄλο πού πολλοί ἀσκοῦσαν πιέσεις στόν τσάρο, αὐτός ἔδειξε τήν σταθερότητα τῆς θέλησῆς του, γι' αὐτό καί ἡ τι-

μή για τήν ἐπιτυχία σ' αὐτές τίς διαπραγματεύσεις ἀνῆκε ἀποκλειστικά σ' αὐτόν.

Ὁ τσάρος Νικόλαος ὁ Β' κατεῖχε σπάνια αὐτοκυριαρχία καί ἀνδρεία. Ἡ πίστη στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ τοῦ χάριζε ἀπόλυτη γαλήνη πνεύματος πού ποτέ δέν τόν ἐγκατέλειπε. «*Τόσα χρόνια ζῶ κοντά του καί ποτέ δέν τόν εἶδα νά εἶναι θυμωμένος, λέει κάποιος ἀπό τούς ὑπηρέτες του, πάντα ἦταν ἤρεμος καί ἡσυχος*». Ὁ αὐτοκράτορας δέν ἀνησυχοῦσε γιά τήν ζωή του, δέν φοβόταν τίς ἀπόπειρες δολοφονίας ἐναντίον του καί ἀπέρριπτε ἀκομη καί τά πιό ἀπαραίτητα μέτρα προφύλαξης. Στήν κρίσιμη στιγμή τῆς ἐξέγερσης στήν Κρονστάνδη τό 1906 ὁ Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς μετά ἀπό τήν εἰσήγηση τοῦ ὑπουργοῦ ἐξωτερικῶν εἶπε, «*ἄν μέ βλέπετε τώρα νά εἶμαι τόσο ἤρεμος αὐτό ὀφείλεται στήν ἀκλόνητη πίστη μου ὅτι ἡ τύχη τῆς Ρωσσίας, ἡ δική μου καί τῆς οἰκογένειάς μου εἶναι στά χέρια τοῦ Κυρίου. Ὅ,τι καί νά συμβεῖ θά ὑπακούσω στή θέλησή Του*».

Τό βασιλικό ζεῦγος ἀποτελοῦσε ὑπόδειγμα ἀληθινῆς χριστιανικῆς συζυγικῆς ζωῆς. Οἱ σχέσεις τῶν συζύγων διακρίνονταν γιά τήν εἰλικρινή ἀγάπη, τήν ἐγκάρδια ἀλληλοκατανόηση καί τήν μεγάλη πιστότητα τοῦ ἑνός πρὸς τόν ἄλλον. «*Ἡ ἀγάπη μας καί ἡ ζωή μας εἶναι κάτι ἀδιαίρετο, εἴμαστε τόσο ἐνωμένοι ὥστε δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξει καμμία ἀμφιβολία γιά τήν ἀγάπη μας καί τήν πιστότητα. Τίποτε δέν μπορεῖ νά μᾶς χωρίσει ἢ νά ἐλαττώσει τήν ἀγάπη μας*» ἔγραφε τό 1909 ἡ Ἀλεξάνδρα Θεοδώροβνα στόν ἄνδρα της. «*Δέν*

μπορῶ νά πιστέψω ὅτι σήμερα εἶναι ἡ εἰκοσαετία τοῦ γάμου μας, ἔγραφε στίς 30.11.1914 στό προσωπικό του ἡμερολόγιο ὁ Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς. Ὁ Κύριος μᾶς εὐλόγησε μέ σπάνια εὐτυχία στήν οἰκογενειακή μας ζωή, ἐλπίζω μόνο νά μπορέσουμε νά φανοῦμε ἄξιοι αὐτῆς τῆς μεγάλης χάριτος Του κατά τήν διάρκεια τῆς ζωῆς μας».

Αὐτόν τόν γάμο μέ ἀγάπη, ὁ Κύριος τόν εὐλόγησε μέ τέσσερις θυγατέρες, τήν Ὀλγα, τήν Τατιάνα, τήν Μαρία καί τήν Ἀναστασία καί ἕνα γιό, τόν Ἀλέξιο. Ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου, πού τόν περίμεναν τόσο πολύ, γεννήθηκε στίς 12 Αὐγούστου τοῦ 1904 καί ἀμέσως ἔγινε ἴνδαλμα ὅλης τῆς οἰκογένειας. Οἱ συγγενεῖς παρατηροῦσαν ὅτι ὁ τσάρεβιτς εἶχε χαρακτῆρα εὐγενικό καί καρδιά ἀγαθή καί εὐσπλαγχνική. «*Στήν ψυχή αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ δέν ὑπάρχει τίποτε κακό, ἔλεγε ἕνας ἀπό τούς δασκάλους του, ἡ ψυχή του εἶναι γῆ ἀγαθή γιά κάθε καλό σπόρο. Ὁ Ἀλέξιος ἀγαποῦσε ὅλους τούς ἀνθρώπους καί προσπαθοῦσε ὅσο ἦταν δυνατόν νά τούς βοηθήσει, εἰδικά αὐτούς πού κατά τήν γνώμη του ἀδικοῦνταν. Ὅταν ἐγώ θά γίνω τσάρος, ἔλεγε, δέν θά ὑπάρχουν φτωχοί καί δυστυχισμένοι, θέλω νά εἶναι ὅλοι εὐτυχισμένοι*».

Μία ἀνίατη κληρονομική ἀσθένεια, ἡ αἰμοφιλία, πού εἶχε ὁ τσάρεβιτς καί πού ἐκδηλώθηκε ἀμέσως μετά τήν γέννησή του ἀπειλοῦσε πάντα τήν ζωή του. Αὐτή ἡ ἀσθένεια ἀπαιτοῦσε ἀπό τήν οἰκογένεια μεγάλη ψυχική καί φυσική δύναμη, ἀπεριοριστή πίστη καί ταπεινώση. Τό 1912 τόν καιρό πού ἡ ἀσθένεια βρισκόταν σέ ἐξαρση καί

ὅταν κατά τήν γνώμη τῶν ἰατρῶν δέν ὑπῆρχε καμμιά ἐλπίδα, ὁ τσάρος στίς ἐρωτήσεις γιά τήν ὑγεία τοῦ τσάρεβιτς ἀπαντοῦσε μέ ταπείνωση, «στηρίζουμε τίς ἐλπίδες μας στόν Θεό».

Ἡ βασίλισσα εἶχε τήν γνώμη ὅτι «τά παιδιά πρέπει νά μαθαίνουν τήν αὐταπάρνηση, νά μαθαίνουν νά ἀπαρνοῦνται τίς ἐπιθυμίες τους γιά χάρη τῶν ἄλλων ἀνθρώπων». «Ὅσο πιά ψηλά βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος τόσο περισσότερο πρέπει νά βοηθᾷ τούς ἄλλους καί ποτέ δέν πρέπει νά τούς ὑποτιμᾷ ἢ νά μήν τούς σέβεται, ἔλεγε ὁ τσάρος, τέτοιοι ἄνθρωποι πρέπει νά γίνουν καί τά δικά μου παιδιά». Ὁ τσάρεβιτς καί οἱ πριγκήπισσες περιέβαλαν ὅλους ὅσους γνώριζαν μέ φροντίδα καί προσοχή. Διαπαιδαγωγοῦνταν μέ αὐστηρότητα καί ἀπλότητα. «Τό καθῆκον τῶν γονέων εἶναι νά προετοιμάσουν τά παιδιά τους γιά τήν ζωή, γιά ὅποιεσδήποτε δοκιμασίες πού θά τούς στείλει ὁ Θεός» γράφει ἡ βασίλισσα. Τά παιδιά εἶχαν κρεβάτια μέ σκληρά στρώματα καί χωρίς μαξιλάρια καί φοροῦσαν ἀπλά ροῦχα. Τά ροῦχα ὅμως καί τά παπούτσια περνοῦσαν ἀπό τούς μεγαλύτερους στούς μικρότερους. Συχνά ἔβλεπαν τίς πριγκήπισσες νά φοροῦνε εὐτελή φουστάνια καί ἐπιμελῶς μπαλωμένα. Τό φαγητό τους ἦταν πολύ ἀπλό. Τό ἀγαπημένο φαγητό τοῦ τσάρεβιτς Ἀλεξίου ἦταν ἡ λαχανόσουπα, ὁ χυλός καί τό μαῦρο ψωμί. «Αὐτά, ἔλεγε, τρῶνε καί οἱ στρατιῶτες». «Αὐτοί ζοῦσαν μιά ζωή ἀπλή, γράφει κάποιος ἀπό τούς φίλους τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογένειας, ἦταν ἀπλοί στίς σχέσεις τους μέ τούς ἄλλους καί

δέν ἔδιναν καμμιά σημασία στήν θέση πού κατεῖχαν. Δέν εἶχαν καθόλου ὑψηλοφροσύνη».

Αὐτή ἡ οἰκογένεια ἦταν ἀληθινά ὀρθόδοξη, καί κρατοῦσε τίς παραδόσεις τῶν ρωσικῶν εὐσεβῶν οἰκογενειῶν. «Στήν ὀργάνωση τοῦ σπιτιοῦ πρέπει νά συμμετέχει κάθε μέλος τῆς οἰκογένειας, γράφει στό προσωπικό της ἡμερολόγιο ἡ βασίλισσα, διότι τήν πλήρη εὐτυχία στήν οἰκογενειακή ζωή πετυχαίνουμε ὅταν ὅλα τά μέλη τῆς οἰκογένειας ἐκτελοῦν τό καθῆκον τους». Τά βράδια ὁ τσάρος διάβαζε κάποιο βιβλίο στήν γυναῖκα καί τά παιδιά του. Ἡ τσαρίνα καί οἱ θυγατέρες της ἔκαναν κάποιο ἐργόχειρο. Τούς ἄρεσε νά μιλοῦν γιά τόν Θεό καί νά προσεύχονται. «Γιά τόν Θεό δέν ὑπάρχει τίποτε ἀδύνατο, ἔλεγε ἡ τσαρίνα. Πιστεύω ὅτι αὐτόν πού ἔχει καθαρῆ ψυχῆ ὁ Θεός πάντα τόν ἀκούει καί αὐτός δέν φοβάται καθόλου τίς δυσκολίες καί τούς κινδύνους τῆς ζωῆς γιατί αὐτοί εἶναι ἀνυπέρβλητοι μόνο γιά τούς ὀλιγόπιστους πού ἔχουν πίστη ρηχῆ». Ἡ αὐτοκρατορική οἰκογένεια δέν ἀγαποῦσε τήν πολυτέλεια καί ζοῦσε ἀπομονωμένη. Μεταξύ τους τούς συνέδεε εἰλικρινῆς φιλία καί ἀγάπη.

Ἡ Ἀλεξάνδρα Θεοδώροβνα εἶχε ἔμφυτο χάρισμα νά περιποιεῖται τούς ἀσθενεῖς. Τούς ἐπισκεπτόταν συνεχῶς, τούς φρόντιζε καί τούς ἐνθάρρυνε καί ὅταν δέν μπορούσε νά πηγαίνει ἡ ἴδια, ἔστελνε τίς θυγατέρες της. Ἡ τσαρίνα εἶχε τήν πεποίθηση ὅτι τά παιδιά πρέπει νά γνωρίζουν πῶς ἐκτός ἀπό τήν ὁμορφιά ὑπάρχουν στόν κόσμο καί πολλές θλίψεις. Ἡ ἴδια ποτέ δέν γόγγυζε, δέν

λυπόταν καθόλου τόν έαυτό της, θεωρώντας ώς καθήκον της *«νά μένει πιστή στόν Χριστό και νά φροντίζει τόν πλησίον»*.

Τήν αυτοκράτειρα τήν όνόμαζαν άληθινή άθλήτρια τής φιλανθρωπίας. Όντας ή ίδια άπογη γυναίκα και μητέρα, ή τσαρίνα συμπονούσε πολύ τίς άλλες μητέρες και τίς βοηθούσε όσο ήταν δυνατόν. Τό 1898 όταν ξέσπασε ή πείνα αυτή πρόσφερε στους πεινασμένους τό ένα όγδοο του έτήσιου εισοδήματος τής οικογένειάς της. Συνήθως, ή Άλεξάνδρα Θεοδώροβνα έδινε χρήματα σέ όσους είχαν ανάγκη διά μέσου των έμπιστων της, προσπαθώντας νά τό κρύβει. Η αυτοκράτειρα διοργάνωνε διάφορες φιλανθρωπικές άγορές και τό κέρδος πού προέκυπτε τό έδινε για βοήθεια στους άσθενείς. Ίδρυσε τήν νοσηλευτική σχολή και τήν σχολή λαϊκής τέχνης και σέ όλη τήν χώρα διοργάνωσε επαγγελματικές σχολές για τους φτωχούς. Μέ δικά της έξοδα ή τσαρίνα έχτισε ένα οίκημα για τους αναπήρους στρατιώτες του ρωσσοϊαπωνικού πολέμου, όπου αυτοί μάθαιναν διάφορα επαγγέλματα.

Τό αυτοκρατορικό ζεύγος προστάτευε τήν Όρθόδοξη Έκκλησία όχι μόνο στην Ρωσία αλλά και σέ όλον τόν κόσμο. Κατά τήν διάρκεια τής βασιλείας του Νικολάου του Β΄ ιδρύθηκαν εκατοντάδες μοναστήρια και χιλιάδες ναοί. Ό τσάρος μέ πολύ ζήλο φρόντιζε για τήν πνευματική μόρφωση του λαού. Σέ όλόκληρη τήν χώρα ιδρύθηκαν χιλιάδες ένοριακά σχολεία για τόν άπλό λαό. Ό εύσεβής αυτοκράτορας ύποστήριζε

τίς τέχνες, πού βοηθούν στην πνευματική καλλιέργεια των όρθοδόξων χριστιανών, δηλαδή τήν εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, τήν άγιογραφία, τήν παλαιά εκκλησιαστική μουσική και τήν τέχνη τής καμπανοκρουσίας. Κατά τήν βασιλεία του αυτοκράτορα Νικολάου του Β΄ ή Όρθόδοξη ρωσική Έκκλησία πλουτίστηκε μέ νέους άγίους και καινούργιες εκκλησιαστικές γιορτές περισσότερο άπ' ότι τόν προηγούμενο αιώνα. Τό 1903 ό τσάρος άφου έξέτασε τό ύλικό, τό σχετικό μέ τήν άγιοποίηση του μεγάλου στάρετς Σεραφείμ του Σάρωφ δέν συμφώνησε μέ τήν γνώμη τής Συνόδου και έδωσε παράτολμα τήν έντολή του *«νά αναγνωριστεί άγιος άμέσως»*. Τό καλοκαίρι του ίδιου χρόνου τό βασιλικό ζεύγος πήγε ειδικά στό Σάρωφ για νά καθιερώσει τόν πανηγυρισμό του άγίου, όπου συγκεντρώθηκαν εκατοντάδες χιλιάδες όρθόδοξοι Ρώσοι. Ό τσάρος ώς εύλαβής προσκυνητής περπατούσε κρατώντας τήν λάρνακα μέ τά λείψανα του άγίου και μετέλαβε των Άχράντων Μυστηρίων μαζί μέ τήν τσαρίνα. Στην γυναικεία Μονή Ντιβέγιεβο αυτοί επισκέφτηκαν τήν διά Χριστόν σαλή Πάσα του Σάρωφ, πού προέβλεψε τήν τραγική μοίρα τής τσαρικής οικογενείας. Η Όρθόδοξη Ρωσία εκείνες τίς άξέχαστες ήμέρες εκδήλωνε συγκινητικά τήν άγάπη και τήν πίστη της στόν τσάρο και τήν τσαρίνα. Έδώ, αυτοί μέ τά ίδια τους τά μάτια είδαν τήν άληθινή Άγία Ρωσία. Τό πανηγύρι στό Σάρωφ δυνάμωσε τήν πίστη του τσάρου στόν λαό του.

Ό τσάρος καταλάβαινε τήν αναγκαιότητα τής

ἀνανέωσης τῆς Ρωσσίας πάνω στό πνευματικό θεμέλιο τῆς Ἁγίας Ρωσσίας. *«Τό ρωσικό βασίλειο κλονίζεται, εἶναι ἔτοιμο νά πέσει, ἔγραφε τήν ἐποχή ἐκείνη ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονσάνδης, καί ἂν ἡ Ρωσσία δέν καθαρισθεῖ ἀπό πολλά ζιζάνια, θά ἐρημωθεῖ, ὅπως ἐρημώθηκαν τά ἀρχαῖα βασίλεια καί οἱ ἀρχαῖες πόλεις, πού τίς ἐξαφάνισε ἡ θεία δικαιοσύνη ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς ἐξαιτίας τῆς ἀθεΐας καί τῶν ἀνομιῶν τους».* Κατά τήν γνώμη τοῦ τσάρου γιά νά ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός αὐτός ἦταν ἀναγκαῖο νά ἐπανασταθεῖ τό πατριαρχεῖο καί νά ἐκλεγεῖ Πατριάρχης. Μετά ἀπό μακρά σκέψη ἀποφάσισε, μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, νά σηκώσει ὁ ἴδιος τό βαρύ φορτίο τῆς πατριαρχικῆς διακονίας, ἀφοῦ πρῶτα γίνει μοναχός καί χειροτονηθεῖ ἱερέας. Σκέφτηκε νά παραιτηθεῖ ἀπό τόν τσαρικό θρόνο ὑπέρ τοῦ γιοῦ του καί νά ἀναθέσει τήν ἀντιβασιλεία στήν αὐτοκρατεία καί στόν ἀδελφό του Μιχαήλ. Τόν Μάρτιο τοῦ 1905 ὁ τσάρος εἶχε συνάντηση μέ τά μέλη τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου καί τούς ἀνακοίνωσε τήν ἀπόφασή του. Αὐτοί σιώπησαν. Ἡ εὐκαιρία πού παρουσιάστηκε τήν ἱστορική ἐκείνη στιγμή πῆγε χαμένη.

Ἐκεῖ ὁ τσάρος ὑπῆρξε ὁ φορέας τῆς ἀνώτατης ἐξουσίας στήν ὀρθόδοξη αὐτοκρατορία καί τό ἱερό καθῆκον του ἦταν νά προστατεύει τήν Ὀρθοδοξία καί τήν εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας, σέ ὅλο τόν κόσμο. Αὐτός υπεράσπιζε τούς διωγμένους καί ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἔσφαζαν τούς Ἀρμένιους καί καταπίεζαν καί βασάνιζαν τούς Σλαῦους, ἄνοιξε τά

σύνορα τῆς Ρωσσίας γιά τούς πρόσφυγες χριστιανούς. Ὅταν τό καλοκαίρι τοῦ 1914 ἡ Αὐстроουγγαρία ἐπιτέθηκε ἐναντίον τῆς ἀπροστάτευτης Σερβίας, ὁ τσάρος Νικόλαος ὁ Β΄ χωρίς δισταγμούς ἔστειλε βοήθεια. Ἡ Ρωσσία υπεράσπισε τήν ἀδελφή χώρα. Ὁ Σέρβος κράλεβιτς Ἀλέξανδρος ἔστειλε στόν τσάρο ἐπιστολή ὅπου ἔλεγε, *«οἱ δύσκολοι καιροί εἶναι ἀδύνατον νά μήν στερεώσουν τούς δεσμούς στοργῆς καί ἀγάπης μέ τούς ὁποίους εἶναι συνδεδεμένη ἡ Σερβία μέ τήν Ἁγία Σλαβική Ρωσσία. Ἡ αἰώνια εὐγνωμοσύνη στήν δική σας μεγαλειότητα γιά τήν βοήθεια καί τήν προστασία θά διατηρεῖται ἱερή στίς καρδιές τῶν Σέρβων».*

Ἐκεῖ ὁ τσάρος εἶχε βαθειά συναίσθηση τοῦ καθήκοντος καί τῆς διακονίας του. *«Οἱ ὑπουργοί μποροῦν νά ἀλλάζουν, ἐγώ ὁ μόνος μου φέρω εὐθύνη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ γιά τό καλό τοῦ λαοῦ μας».* Μέ βάση τήν παραδοσιακή ρωσική ἀρχή, τήν καθολικότητα τῆς ἐξουσίας, ὁ τσάρος προσπαθοῦσε νά συμμετέχουν οἱ καλύτεροι ἄνθρωποι στήν διακυβέρνηση τῆς χώρας καί δέν ἤθελε νά εἰσαχθεῖ στήν Ρωσσία τό συνταγματικό σύστημα. Ἐκανε πολλά γιά νά ἐκλείψουν οἱ πολιτικές ἀναταραχές καί νά ἐπαναφερθεῖ ἡ εἰρήνη στήν χώρα. Παρ' ὅλα αὐτά οἱ ἀναταραχές συνεχίζονταν. Ἡ ἔφημερίδα «Ἀπελευθέρωση», πού ἐκδιδόταν στό ἐξωτερικό ἔλεγε ἀνοιχτά ποιοί ἦταν αὐτοί πού ξεσηκώθηκαν ἐναντίον τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας στήν Ρωσσία *«ὄλοι οἱ διανοούμενοι καί ἕνα μέρος τοῦ λαοῦ, ὅλα τά τοπικά διοικητικά συμβούλια, ἡ Δούμα σέ*

μερικές πόλεις και ὅλος ὁ τύπος». Ὁ πρωθυπουργός Στολίπιν τό 1907 εἶπε, «αὐτοί θέλουν μεγάλες ἀναταραχές, ἐμεῖς θέλουμε Μεγάλη Ρωσία».

Κατά τό εἰκοστό ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορα Νικολάου τοῦ Β΄, ἡ οἰκονομία τῆς Ρωσίας ἔφτασε στό ἀπόγειο τῆς ἀκμῆς της. Ἡ συγκομιδή τῶν σιτηρῶν ἦταν διπλάσια ἀπό ὅτι στήν ἀρχή τῆς βασιλείας του, ὁ πληθυσμός αὐξήθηκε κατά πενήντα ἑκατομμύρια ἀνθρώπους. Ἀπό ἀγράμματη ἡ Ρωσία γρήγορα γινόταν μορφωμένη. Τό 1913 οἱ Εὐρωπαῖοι οἰκονομολόγοι προέλεγαν ὅτι στά μέσα τοῦ αἰῶνα ἡ Ρωσία θά ξεπεράσει τήν Εὐρώπη στόν πολιτικό, τόν οικονομικό καί στόν χρηματιστηριακό τομέα.

Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος ἄρχισε τήν 1η Αὐγούστου 1914, τήν ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ. Ὁ τσάρος Νικόλαος ὁ Β΄ πῆγε στό μετόχι τῆς Μονῆς Ντιβέγιεβο στήν Πετρούπολη. Λένε ὅτι «στεκόταν μπροστά στήν εἰκόνα τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ. Ἄρχισαν νά ψάλλουν –Σῶσον Κύριε τόν λαόν Σου καί εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου, νίκας τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν κατά βαρβάρων δωρούμενος–...». Ὁ τσάρος ἔκλαιγε πολύ μπροστά στήν εἰκόνα τοῦ μεγάλου στάρετς. Στό Ντιβέγιεβο ἡ διά Χριστόν σαλή Πάσα τοῦ Σάρωφ ἔλεγε ὅτι αὐτόν τόν πόλεμο, τόν ἄρχισαν οἱ ἐχθροί τῆς πατρίδας μας γιά νά ἐκθρονίσουν τόν τσάρο καί νά κομματιάσουν τήν Ρωσία.

Λίγες μέρες μετά τήν ἔναρξη τοῦ πολέμου ὁ τσάρος μαζί μέ τήν οἰκογένειά του πῆγε στή Μό-

σχα. Ὁ λαός πανηγύρισε τήν ἄφιξή του καί χτυποῦσαν οἱ καμπάνες τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς πρωτεύουσας. Στούς χαιρετισμούς ὁ τσάρος πάντοτε ἀπαντοῦσε, «τὴν ὥρα τοῦ κινδύνου, πού ξαφνικά καί παρά τή θέλησή μου πλησίασε τόν εἰρηνόφιλο λαό μου, ἐγώ σύμφωνα μέ τήν συνήθεια τῶν προγόνων μας, τῶν τσάρων τῆς Ρωσίας, ζητάω τήν ἐνίσχυση τῶν ψυχικῶν μου δυνάμεων μέ προσευχή στά προσκυνήματα τῆς Μόσχας».

Ἀπό τίς πρῶτες ἡμέρες τοῦ πολέμου ὁ τσάρος, συνεχίζοντας νά ἀσχολεῖται μέ τά προβλήματα τοῦ κράτους, περιόδευε τόν στρατό, τίς πόλεις καί τά χωριά τῆς Ρωσίας ἐνδυναμώνοντας τούς στρατιῶτες καί ἐνθαρρύνοντας τόν λαό. Ὁ τσάρος ἀγαποῦσε πολύ τόν στρατό του καί ἔδειχνε μεγάλη προθυμία στό νά τόν φροντίζει. Φρόντιζε μέ πατρική στοργή τούς τραυματίες, ἐπισκεπτόμενος στρατιωτικά νοσοκομεῖα. Ἀπό τόν τρόπο συμπεριφορᾶς του πρὸς τούς κατωτέρους ἀξιωματικούς καί τούς στρατιῶτες φαινόταν πῶς εἶχε ἀνυπόκριτη καί εἰλικρινή ἀγάπη πρὸς τόν ἀπλό ρωσικό λαό. Εἶναι γνωστό τό γεγονός ὅτι μία φορά ὁ τσάρος περπάτησε μερικά βέρτσια μέ πλήρη ὄπλισμό γιά νά καταλάβει καλύτερα τίς δυσκολίες τῆς ζωῆς τῶν στρατιωτῶν.

Ἡ τσαρίνα προσπαθοῦσε νά μετατρέψει ὅσο μπορούσε περισσότερα ἀνάκτορα σέ στρατιωτικά νοσοκομεῖα. Συχνά ἡ ἴδια προσωπικά ἀσχολοῦνταν μέ τόν σχηματισμό τῶν νοσοκομειακῶν ἀμαξοστοιχιῶν καί τήν διοργάνωση τῶν ἀποθηκῶν τῶν φαρμάκων σέ διάφορες πόλεις τῆς Ρωσίας.

Ἡ Ἀλεξάνδρα Θεοδώροβνα καί οἱ μεγαλύτερες πριγκήπισσες ἔγιναν καί οἱ ἴδιες νοσοκόμες στό στρατιωτικό νοσοκομεῖο τοῦ Βασιλικοῦ Χωριοῦ. Ὅλη ἡ ἡμέρα, ἀπό τό πρωί μέχρι τό βράδυ ἦταν ἀφιερωμένη στούς τραυματίες στρατιῶτες, δίδοντάς τους ὅλη τήν ἀγάπη καί τήν φροντίδα τους. Ἐπισκεπτόταν τά στρατιωτικά νοσοκομεῖα καί ὁ τσάρεβιτς Ἀλέξιος ἐνθαρρύνοντας τούς τραυματίες καί συζητώντας πολλή ὥρα μαζί τους. Ἡ αὐτοκράτειρα δούλευε καί στό χειρουργεῖο. Οἱ αὐτόπτες μάρτυρες λένε ὅτι *«αὐτή ἔδινε τά χειρουργικά ἐργαλεῖα στόν χειρουργό. Τόν βοηθοῦσε στίς πιό δύσκολες ἐγχειρήσεις παραλαμβάνοντας ἀπό αὐτόν τά ἀκρωτηριασμένα χέρια καί πόδια καί μαζεύοντας τά αἰμόφυρτα καί γεμᾶτα ψεῖρες ροῦχα τῶν στρατιωτῶν»*. Ἐκανε τήν δουλειά της ἀκαταπόνητα μέ μεγάλη γαλήνη καί ταπείνωση, ὅπως ὁ ἄνθρωπος πού ὁ ἴδιος ὁ Θεός τοῦ ἀνέθεσε αὐτήν τήν διακονία. Ὅταν γίνονταν οἱ δύσκολες ἐγχειρήσεις οἱ ἴδιοι οἱ στρατιῶτες ἰκέτευαν τήν τσαρίνα νά μείνει κοντά τους. Αὐτή παρηγοροῦσε τούς τραυματίες καί προσευχόταν μαζί τους. *«Παραλάμβανα ἄνδρες σακατεμένους, μέ φρικτές πληγές, ἔγραψε ἡ Ἀλεξάνδρα Θεοδώροβνα. Πονᾷ ἡ καρδιά μου γι' αὐτούς. Τούς συμπονᾷ ἰδιαίτερα σάν γυναῖκα καί μητέρα»*. Μερικοί θυμοῦνται πώς στό Πέτεργκωφ τήν ὥρα πού τελοῦνταν δέηση γιά τούς στρατιῶτες τοῦ συντάγματος, πού ἔφευγε γιά τό μέτωπο, ἡ τσαρίνα ἔκλαιγε μέ λυγμούς σάν νά ἔφευγαν τά δικά της παιδιά.

Ὁ τσάρος εἶχε ἱκανότητες πολύτιμες γιά ἓναν πολέμαρχο, μεγάλη αὐτοπειθαρχία καί σπάνιο ταλέντο νά παίρνει γρήγορα καί νηφάλια ἀποφάσεις ὑπό ὁποιοσδήποτε συνθήκες. Τό καλοκαίρι τοῦ 1915, περίοδο πολύ δύσκολη γιά τόν ρωσικό στρατό, ὁ ἴδιος ὁ τσάρος ἀνέλαβε τήν ἀνώτατη διοίκηση τῶν στρατευμάτων. Ἦταν σίγουρος ὅτι μόνο μέ τήν προϋπόθεση αὐτή ὁ ρωσικός στρατός θά συντρίψει τόν ἐχθρό. Μόλις ὁ βασιλιάς στάθηκε ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, οἱ Ρῶσοι ἄρχισαν νά ἔχουν καί πάλι ἐπιτυχίες. Στό ὅτι τό στράτευμα εἶχε ἀκμαῖο ἠθικό βοήθησε ἐπίσης πολύ ἡ ἄφιξη στό μέτωπο τοῦ τσάρεβιτς Ἀλέξιου.

Τό καλοκαίρι τοῦ 1916, σύμφωνα μέ τήν θέληση τοῦ Τσάρου, ἔφεραν στά στρατεύματα τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Βλαδιμήρ, πού βρισκόταν στό Κρεμλίνο καί μπροστά της τελοῦνταν δεήσεις. Τότε κατά διαταγή τοῦ τσάρου ἔγινε ἐπίθεση ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν θέσεων ἀπό τα νοτιοδυτικά, ἡ ὁποία στέφθηκε μέ ἐπιτυχία. Ὅταν ὁ τσάρος βρισκόταν ἐπικεφαλῆς τῶν στρατευμάτων, οὔτε μία σπιθαμή γῆς δέν παραχωρήθηκε στόν ἐχθρό.

Ἔως τόν Φεβρουάριο τοῦ 1917 ὁ στρατός παρέμεινε ἀνυποχώρητος, τά στρατεύματα δέν στεροῦνταν τίποτε καί ἡ νίκη φαινόταν ἀναμφίβολη. Τότε ἡ Ρωσσία βρέθηκε στό κατώφλι τῆς νίκης χάρις στόν αὐτοκράτορα Νικόλαο τόν Β', ὁ ὁποῖος κατάφερε κάτι τέτοιο κάτω ἀπό πολύ ἀντίξοες συνθήκες. Οἱ ἀντίπαλοί του ὁμως δέν ἄφη-

σαν κάτι τέτοιο νά γίνει. «Μόνον τώρα, ἔλεγαν, ὑπάρχει δυνατότητα νά ἐκθρονίσουμε τόν τσάρο, γιατί μετά τήν νίκη του ἐναντίον τῶν Γερμανῶν, ἡ ἐξουσία του θά σταθεροποιηθεῖ γιά πολύ καιρό».

Ὁ Ὅσιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ ἤδη ἀπό τό 1832 προεῖπε γιά τήν ὀλοκληρωτική ἐπανάσταση ἐναντίον τῆς τσαρική ἐξουσίας καί γιά τό αἱματηρό γεγονός τῆς πτώσης της. «Θά περιμένουν μέχρι τήν στιγμή, πού ἡ Ρωσσία θά ἔχει πολλές δυσκολίες καί τότε τήν ἴδια μέρα καί ὦρα, ἀφοῦ συμφωνήσουν προηγουμένως, θά ξεσηκώσουν τά πλήθη σέ ὅλα τά μέρη τῆς ρωσικῆς γῆς. Καί ἐπειδή πολλοί ἀπό τούς ὑπαλλήλους θά πάρουν τότε μέρος στό ἔγκλημα αὐτό, δέν θά ὑπάρχει κανείς νά καταστρίψει τήν ἐπανάσταση καί τόν πρῶτο καιρό θά χυθεῖ πολύ αἷμα ἀθῶων καί ποταμοί αἵματος θά τρέχουν στήν γῆ. Τότε θά σκοτωθοῦν πολλοί εὐγενεῖς, ἱερεῖς καί ἔμποροι οἱ ὁποῖοι θά μείνουν μέ τό μέρος τοῦ τσάρου...»

Τόν Δεκέμβριο τοῦ 1916 ἡ τσαρίνα ἐπισκέφτηκε τήν Μονή Ντεσγιατίνι στό Νόβγκοροντ. Ἡ γερόντισσα Μαρία πού ἤδη ἀπό πολλά χρόνια ἦταν ξαπλωμένη, φορώντας πάνω της βαριές ἀλυσίδες, ἄπλωσε πρός τό μέρος της τά ἀδύνατα χέρια της καί εἶπε «νά ἔρχεται μάρτυρας, ἡ τσαρίνα Ἀλεξάνδρα», τήν πῆρε στήν ἀγκαλιά της καί τήν εὐλόγησε. Ἡ διά Χριστόν Σαλή Πάσα τοῦ Σαρώφ, λίγο πρὶν τόν θάνατόν της τό 1915 ἔβαζε μετάνοιες μπροστά στήν προσωπογραφία τοῦ τσάρου. «Αὐτός εἶναι πιά ψηλά ἀπό ὅλους τούς βασι-

λιάδες», ἔλεγε. Προσκυνοῦσε τά πορτραῖτα τοῦ βασιλιά καί τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας σάν εἰκόνες καί ἔλεγε, «ἅγιοι βασιλομάρτυρες, πρεσβεύσατε τῷ Θεῷ ὑπέρ ἡμῶν». Μιά μέρα κάποιος μετέφερε στόν τσάρο τά λόγια της, «βασιλιά, κατέβα μόνος σου ἀπό τόν θρόνο».

Ἐφτασε καί ἡ 15η Μαρτίου 1917. Στήν πρωτεύουσα ἀξανάταν οἱ ἀναταραχές. Στόν στρατό ξέσπασε «ἡ ἐξέγερση τῶν στρατηγῶν». Οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοί παρακάλεσαν τόν τσάρο νά παραιτηθεῖ ἀπό τόν θρόνο, «γιά χάρη τῆς σωτηρίας τῆς Ρωσσίας καί γιά τήν νίκη ἐναντίον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ», ἄν καί ἡ νίκη ἦταν ἤδη προκαθορισμένη. Γιά τό ἴδιο πράγμα ἰκέτευαν τόν τσάρο γονατιστοί καί οἱ στενοί του συγγενεῖς. Χωρίς νά παραβεῖ τόν ὄρκο, τόν ὁποῖο ἔδωσε ὅταν χρίστηκε βασιλιάς καί χωρίς νά καταργήσει τήν ἀπόλυτη μοναρχία, ὁ αὐτοκράτορας Νικόλαος ὁ Β΄ παρέδωσε τήν ἐξουσία στόν πρεσβύτερο τοῦ γένους του, τόν ἀδελφό του Μιχαήλ. Τήν ἡμέρα αὐτήν ὁ τσάρος ἔγραψε στό προσωπικό του ἡμερολόγιο, «παντοῦ προδοσία, δειλία καί ἀπάτη». Ἡ τσαρίνα ὅταν ἔμαθε τήν παραίτησή του ἀπό τόν θρόνο, εἶπε, «εἶναι θέλημα Θεοῦ. Ὁ Θεός τό ἐπέτρεψε γιά νά σωθεῖ ἡ Ρωσσία». Ὁ λαός ἔχασε αὐτόν ὁ ὁποῖος κατεῖχε τήν διαδοχική χάρη νά ἐκτελεῖ τήν Ρωσική Δικαιοσύνη.

Αὐτήν τήν ἡμέρα ἀκριβῶς, στό χωριό Κολόμενσκογιε, στά προάστια τῆς Μόσχας, ἐμφανίστηκε θαυματουργικά ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας, πού ὀνομάστηκε «Ντερζάβναγια» (Κραταιά). Ἡ

Παναγία ἐμφανίζεται ἐδῶ μέ βασιλική πορφύρα, νά φορᾷ τό στέμμα στό κεφάλι της καί νά κρατᾷ στά χέρια Της τό σκῆπτρο καί τόν κόσμο. Ἡ Ἰ-δια ἡ Παναγία ἀνέλαβε τήν τσαρική ἐξουσία ἐπί τοῦ λαοῦ τῆς Ρωσσίας.

Ἄρχιζε ἡ σταυρική πορεία τῆς τσαρικής οἰκογένειας πρὸς τόν Γολγοθᾶ. Τά μέλη της παρέδωσαν ὀλοκληρωτικά τόν ἑαυτό τους στά χέρια τοῦ Κυρίου. «*Όλα εἶναι στά χέρια τοῦ Θεοῦ, ἔλεγε ὁ τσάρος στίς δύσκολες στιγμές τῆς ζωῆς του, ἐμπιστεύομαι στό ἔλεός Του καί μέ ὑπακοή ἀντιμετωπίζω τό μέλλον*». Ὄταν ὁ τσάρος παραιτήθηκε ἀπό τόν θρόνο του, ὁ βασιλικός ἐπίτροπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παρακάλεσε τήν Σύνοδο νά ἀποστείλει προκηρύξεις πρὸς τόν λαό καί νά ὑποστηρίξει τήν ὀρθόδοξη Μοναρχία. Ἡ Σύνοδος ἀρνήθηκε. Στίς 21 Μαρτίου ἡ προσωρινή κυβέρνηση συνέλαβε τόν τσάρο καί τσαρίνα.

Ἡ βασιλική οἰκογένεια, πού κρατοῦνταν στό Βασιλικό χωριό, ἐργαζόταν ἀκούραστα. Τήν ἀνοιξη ὁ τσάρος μαζί μέ τά παιδιά του, καθάριζε τό πάρκο ἀπό τά χιόνια, τό καλοκαίρι δούλευαν στόν λαχανόκηπο καί ἔκοβαν ξύλα. Τό ὅτι ὁ τσάρος ἐργαζόταν ἀκούραστα ἐξέπληξε τόσο πολύ τούς στρατιῶτες, πού ἕνας ἀπό αὐτούς εἶπε, «*ἀνθά τοῦ δώσεις ἕνα κομμάτι γῆς καί ἐργάζεται μόνος του σ' αὐτό, γρήγορα θά κερδίσει πάλι ὀλοκληρη τήν Ρωσσία*».

Ἡ ὀρισμένη ἀπό τήν προσωρινή κυβέρνηση ἀνακριτική ἐπιτροπή βασάνιζε τόν τσάρο καί τήν τσαρίνα μέ ἔρευνες καί ἀνακρίσεις ἀλλά δέν βρῆ-

κε οὔτε ἕνα στοιχεῖο πού θά μαρτυροῦσε ἐσχάτη προδοσία. Στό ἐρώτημα ἑνός ἐπιτρόπου γιατί ἀκόμη δέν δημοσιεύτηκε ἡ ἀλληλογραφία τοῦ τσάρου καί τῆς τσαρίνας κάποιος ἀπάντησε, «*ἀνθά τήν δημοσιεύσουμε ὁ λαός θά τοὺς λατρεῖ σάν ἁγίους*».

Τόν Αὐγούστο, τήν τσαρική οἰκογένεια τήν μετέφεραν μέ συνοδεία στήν Σιβηρία. Τήν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου, ἡ τσαρική οἰκογένεια ἔφτασε μέ τό ἀτμόπλοιο «*Ρωσσία*» στήν πόλη Τομπόλσκ. Οἱ ἀπλοί ἄνθρωποι ἔβγαζαν τά καπέλα τους μπροστά στόν τσάρο καί τήν οἰκογένειά του, ἔκαναν τόν σταυρό τους καί πολλοί γονάτιζαν. Ἐκλαιγαν ὄχι μόνο οἱ γυναῖκες ἀλλά καί οἱ ἄνδρες. Μιά μέρα ὁ τσάρος ρώτησε ἕναν στρατιώτη τοῦ κόκκινου στρατοῦ ἀπό τήν φρουρά του, τί γίνεται τώρα στήν Ρωσσία. Ἐκεῖνος ἀπάντησε «*τό αἶμα τρέχει σάν ποτάμι στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοσκοτώνονται*». Ὁ Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς δέν εἶπε τίποτε ἀλλά ἀναστενάζοντας ἔστρεψε τό βλέμμα του πρὸς τόν οὐρανό.

Στίς 15 Μαρτίου 1918, ἕνα χρόνο ἀκριβῶς μετά τήν παραίτησή του ἀπό τόν θρόνο, ὁ τσάρος ἔγραψε στό προσωπικό του ἡμερολόγιο, «*ἕως πότε ἡ δυστυχημένη πατρίδα μας θά βασανίζεται καί θά σκίζεται ἀπό ἐξωτερικούς καί ἐσωτερικούς ἐχθρούς. Ὑπάρχουν στιγμές, πού νομίζω ὅτι δέν ἔχω πιά τήν δύναμη νά ὑπομείνω, πού νά στηρίζω τίς ἐλπίδες μου, τί νά θέλω. Τίποτε σάν τόν Θεό! Ἄς γίνη τό ἅγιο θέλημά Του!*».

Ὁ τσάρος καί ἡ οἰκογένειά του μέ ὅλη τήν καρδιά τους ἀγαποῦσαν τήν Ρωσσία καί δέν μποροῦσαν νά φανταστοῦν τήν ζωή τους ἐκτός τῆς πατρίδας. «*Τόσο πολύ ἀγαπῶ τήν χώρα μου παρ' ὅλα τά ἐλαττώματα πού ἔχει. Αὐτή μου γίνεται περισσότερο προσφιλῆς καί κάθε μέρα εὐχαριστῶ τόν Κύριο, πού μᾶς ἐπέτρεψε νά παραμείνουμε ἐδῶ*», ἔγραφε ἡ Ἀλεξάνδρα Θεοδώροβνα ἀπό τήν φυλακή. «*Δέν θά ἤθελα νά φύγω ἀπό τήν Ρωσσία, τόσο πολύ τήν ἀγαπῶ*, ἔλεγε ὁ τσάρος, *καλύτερα νά πάω στό μακρυνότερο σημεῖο τῆς Σιβηρίας*».

«*Εμεῖς μέχρι τώρα, ἔλεγαν οἱ ὑπηρέτες τοῦ τσάρου, δέν εἶδαμε τόσο εὐγενῆ, πονετική, στοργική καί δίκαια οἰκογένεια καί μᾶλλον δέν θά δοῦμε ποτέ*». Ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Τομπόλσκ Ἐρμογένης, ὁ ὁποῖος κάποτε συκοφαντοῦσε τήν τσαρίνα, τώρα ὁμολόγησε τό σφάλμα του. Τό 1918, λίγο πρὶν τόν μαρτυρικό θάνατό του, ἔγραψε ἕνα γράμμα στό ὁποῖο ἀποκαλοῦσε τήν τσαρική οἰκογένεια, «*πολύπαθη, ἀγία οἰκογένεια*» καί ἰκέτευε ὅλους νά εἶναι προσεκτικοί καί νά μήν κατακρίνουν τούς ἀνθρώπους καί ἰδιαίτερα τόν χριστόν Κυρίου, τόν τσάρο.

Στά τέλη Ἀπριλίου 1918 τούς φυλακισμένους βασιλεῖς τούς μετέφεραν μέ συνοδεία στήν πόλη Αἰκατερινμπούργκ, ἡ ὁποία ἔγινε γι' αὐτούς ὁ ρωσσικός Γολγοθᾶς τους. «*Ἴσως γιά νά σωθεῖ ἡ Ρωσσία χρειάζεται μία θυσία ἐξιλασμοῦ. Θά εἶμαι ἐγώ αὐτή ἡ θυσία*, ἔλεγε ὁ τσάρος. *Ἄς γίνεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ!*» Οἱ συνεχεῖς ὕβρεις καί

χλευασμοί ἐκ μέρους τῆς φρουρᾶς τους στό σπίτι Ἰπάτιγιεφσκι, πού βρίσκονταν οἱ φυλακισμένοι, προκαλοῦσαν στόν τσάρο καί τήν οἰκογένειά του ψυχικό καί σωματικό πόνο, τόν ὁποῖο ὑπέμεναν μέ ἀνεξικακία, συγχωρώντας τά πάντα. «*Ἐγώ γεννήθηκα τήν ἡμέρα τοῦ δικαίου Ἰώβ τοῦ πολυάθλου*, ἔλεγε ὁ τσάρος. *Τό πεπρωμένο μου εἶναι νά ὑποφέρω τόν πόνο*».

Ἡ τσαρική οἰκογένεια συνειδητοποιοῦσε ὅτι ὁ θάνατος πλησιάζει. Τίς ἡμέρες αὐτές ἡ μεγάλη πριγκήπισσα Τατιάνα σέ ἕνα ἀπό τά βιβλία της ὑπογράμμισε τίς ἐπόμενες σειρές, «*Οἱ πιστοί στόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ὁδηγήθηκαν στόν θάνατο σάν σέ κάποια γιορτή... καί στέκονταν μπροστά στόν ἀναπόφευκτο θάνατο, ἔχοντας θαυμαστή γαλήνη πνεύματος, ἡ ὁποία δέν τούς ἐγκατέλειψε οὔτε ἕνα λεπτό... Ὁδηγήθηκαν ἡρεμα στόν θάνατο γιατί εἶχαν τήν ἐλπίδα ὅτι θά περάσουν σέ μία ἄλλη πνευματική ζωή, πού ἀρχίζει γιά τόν ἄνθρωπο μετά τόν τάφο*». Ἡ τσαρίνα Ἀλεξάνδρα Θεοδώροβνα ἀναλογιζόμενη τά λόγια τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, ἔγραφε στό προσωπικό της ἡμερολόγιο, «*λοιδοροῦμενοι εὐλογεῖτε, διωκόμενοι ὑπομένετε, ὕβριζόμενοι παρηγορεῖτε, κακολογούμενοι χαίρετε. Αὐτή εἶναι ἡ ὁδός μας. Ἐκεῖνος πού θά ὑπομείνει ἕως τό τέλος, ἐκεῖνος θά σωθεῖ*».

Τήν Κυριακή, 14 Ἰουλίου, τρεῖς μέρες πρὶν τό μαρτυρικό τους θάνατο, μετά ἀπό παράκληση τοῦ τσάρου, ἐπέτρεψαν νά τελεστεῖ ἡ Θεία Λειτουργία μέσα στό σπίτι. Αὐτήν τήν ἡμέρα, πρώτη φο-

ρά κανείς από τούς φυλακισμένους βασιλείς δέν ἔψαλε κατά τή διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας, ἀλλά προσεύχονταν σιωπηλά. Σύμφωνα μέ τό τυπικό σέ ὀρισμένο σημεῖο ἔπρεπε νά διαβαστεῖ ἡ προσευχή ὑπέρ τῶν κεκοιμημένων, «*μετά τῶν ἀγίων ἀνάπαυσον*». Ὁ διάκονος ἀντί νά τήν διαβάσει, ἄρχισε αὐτήν τήν φορά νά τήν ψάλλει. Ταραγμένος λίγο γιατί παραβιάστηκε τό τυπικό ἄρχισε νά ψάλλει καί ὁ ἱερεὺς. Ἡ βασιλική οἰκογένεια γονάτισε. Μέ αὐτόν τόν τρόπο τά μέλη τῆς ἐτοιμάστηκαν γιά τόν θάνατο μέ ἐπικήδειες εὐχές.

Ἡ μεγάλη πριγκήπισσα Ὀλγα σέ γράμμα πού ἔγραψε ἀπό τόν τόπο φυλάκισῆς τῆς, λέει, «*ὁ πατέρας μου μέ παρακαλεῖ νά πῶ σέ ὄλους, ὅσους ἔμειναν πιστοί σ' αὐτόν καί σέ ὅσους μποροῦν νά ἐπηρεάσουν, νά μὴν ἐκδικηθοῦν γιά ὅσα τοῦ ἔκαναν, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὄλους τούς συγχώρεσε καί γιά ὄλους προσεύχεται. Νά θυμοῦνται ὅτι τό κακό πού ὑπάρχει τώρα στόν κόσμο θά γίνεῖ ἀκόμη πιό ἰσχυρό καί πῶς τό κακό δέν μπορεῖ νά νικήσει τό κακό ἀλλά μόνον ἡ ἀγάπη*». Στό γράμμα τοῦ τσάρου πρὸς τήν ἀδελφή του, φανερώθηκε πολύ καλά ἡ σταθερότητα τοῦ πνεύματός του τίς δύσκολες αὐτές ἡμέρες. «*Πιστεύω ἀπολύτως ὅτι ὁ Κύριος θά σπλαχνιστεῖ τήν Ρωσσία καί θά ἡρεμήσει τελικά τά πάθη. Ἄς γίνεῖ τό ἅγιο θέλημά Του*».

Κατά θεία πρόνοια οἱ βασιλεῖς-μάρτυρες ἐγκατέλειψαν τήν γήινη ζωὴ τους ὄλοι μαζί σάν ἀμοιβή γιά τήν ἀπεριόριστη καί ἀμοιβαία ἀγάπη τους, ἡ ὁποία τούς ἔνωσε σέ ἓνα ἀδιαίρετο σύνολο.

Τήν νύχτα τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τῆς τσαρικήσ οἰκογένειας στό Ντιβέγιεβο ἡ διά Χριστόν σαλή Μαρία μαινόταν καί φώναζε, «*τίς πριγκήπισσες μέ ξιφολόγχεσ! Καταραμένοι Ἑβραῖοι!*». Μαινόταν φοβερά ἀλλά μόνον κατόπιν κατάλαβαν γιατί φώναζε. Στό ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ Ἰπάτιγιεφσκι, ὅπου οἱ βασιλεῖς-μάρτυρες καί οἱ πιστοὶ ὑπηρετές τους ὀλοκλήρωσαν τήν σταυρική τους πορεία βρέθηκαν οἱ ἐπιγραφές πού ἄφησαν οἱ δήμιοι. Μία ἀπό αὐτές ἀποτελεῖται ἀπό τέσσερα καβαλλιστικά σύμβολα. Αὐτή ἡ ἐπιγραφή ἔλεγε, «*ἔδῶ κατά διαταγή τῶν σατανικῶν δυνάμεων θυσιάστηκε ὁ τσάρος γιά νά καταστραφεῖ τό κράτος. Κι αὐτό ἄς τό μάθει ὄλος ὁ κόσμος*».

Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι αὐτή ἡ ἀπάνθρωπη δολοφονία πραγματοποιήθηκε στίς 17 Ἰουλίου. Τήν ἡμέρα αὐτή ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας τιμᾷ τήν μνήμη τοῦ Ἁγίου Δούκα Ἀνδρέα Μπογκολιούμπσκι, ὁ ὁποῖος μέ τό μαρτυρικό του αἷμα ἀγίασε τήν μοναρχία στήν Ρωσσία. Σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες τῶν χρονικογράφων οἱ συνωμότες τόν δολοφόνησαν μέ ἀπάνθρωπο τρόπο. Ὁ Ἁγιος Δούκας Ἀνδρέας ἦταν ὁ πρῶτος πού καθιέρωσε τήν Ὁρθοδοξία καί τήν Μοναρχία σάν τίς βάσεις τῆς κρατικῆς ὀργάνωσης τῆς Ἁγίας Ρωσσίας καί στήν οὐσία ὑπῆρξε ὁ πρῶτος Τσάρος τῆς Ρωσσίας.

Ἐκεῖνες τίς τραγικές ἡμέρες ὁ Ἁγιώτατος Πατριάρχης Τύχων στήν Μόσχα, στόν Ναό τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν προστά σέ ὄλους εἶπε, «*τίς ἡμέρες αὐτές ἔγινε μία φρικτὴ πράξη, σκοτώθηκε*

ὁ πρῶην τσάρος Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς... Πρέπει ἡμεῖς ὑπακούοντας στήν διδασκαλία τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ νά κατακρίνουμε αὐτήν τήν πράξη ἀλλιῶς τό αἷμα τοῦ σκοτωμένου θά πέσει καί σέ μᾶς καί ὄχι μόνον σέ αὐτούς πού τό ἔκαναν. Ἐμεῖς γνωρίζουμε ὅτι αὐτός παραιτήθηκε ἀπό τόν θρόνο γιά τό καλό τῆς Ρωσσίας καί ἀπό τήν ἀγάπη του γι' αὐτήν. Θά μπορούσε νά ζεῖ μιά ζωή ἡσυχῆ καί ἀκίνδυνη στό ἐξωτερικό, ἀλλά προτίμησε νά ὑποφέρει μαζί μέ τήν Ρωσσία».

Λίγο μετά τήν ἐπανάσταση ὁ Μητροπολίτης Μόσχας Μακάριος, εἶδε ἕνα ὄραμα. Εἶδε τόν Τσάρο πού στεκόταν δίπλα στόν Χριστό. Ὁ Χριστός εἶπε στόν Τσάρο, «βλέπεις ἔχω στά χέρια μου δύο ποτήρια, ἕνα πικρό γιά τό λαό σου καί ἕνα γλυκό γιά σένα». Τότε ἔπεσε ὁ τσάρος στά γόνατα καί πολύ ὄρα ἰκέτευε τόν Κύριο νά τοῦ δώσει νά πιεῖ ὁ ἴδιος τό πικρό ποτήρι ἀντί τοῦ λαοῦ του. Καί ἄκουσε ὁ Μητροπολίτης Μακάριος μιά φωνή νά λέει, «ὁ τσάρος ἀνέλαβε τήν εὐθύνη τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, ὁ ρωσικός λαός εἶναι συγχωρημένος».

«Εἰ μὲν ἀφεῖς τήν ἀμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες. Εἰ δέ μή ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας» (Ἐξοδ. 32, 32). Αὐτήν τήν πρόταση ὑπογράμμισε στήν Ἁγία Γραφή ὁ Νικολάι Ἀλεξάνδροβιτς. Ὁ τσάρος μέ ἀνδρεία ἀνέβηκε στόν Γολγοθᾶ καί μέ πραότητα καί ὑπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ δέχτηκε τόν μαρτυρικό θάνατο.....